

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
Кафедра історії та методики навчання

**ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДО КУРСУ
«МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-
ПОШУКОВОЇ РОБОТИ ШКОЛЯРІВ»**

Методичні рекомендації студентам спеціальності
014 Середня освіта (Історія)

Рецензенти:

І. Скакальська, доктор історичних наук, доцент

В. Савчук, вчитель-методист історії Волинського ліцею імені Нестора
Літописця

Схвалено до друку рішенням кафедри історії та методики навчання
(протокол №1 від 28. 08. 2020 р.)

ЗМІСТ

Вступ	4
1. 1. Умови забезпечення самостійності у виконанні студентами практичних завдань з методики організації науково-пошукової роботи школярів. Академічна доброчесність	5
2. Практичні завдання до теми 1 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	8
3. Практичні завдання до теми 2 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	10
4. Практичні завдання до теми 3 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	12
5. Практичні завдання до теми 4 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	13
6. Практичні завдання до теми 5 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	14
7. Практичні завдання до теми 6 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	15
8. Практичні завдання до теми 7 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	16
9. Практичні завдання до теми 8 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	17
10. Практичні завдання до теми 9 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	18
11. Практичні завдання до теми 10 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	19
12. Практичні завдання до теми 11 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	20
13. Практичні завдання до теми 12 «Методики організації науково-	21

	пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	
14	Практичні завдання до теми 13 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	22
15	Практичні завдання до теми 14 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	23
16	Практичні завдання до теми 15 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	24
17	Практичні завдання до теми 16 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	24
18	Практичні завдання до теми 17 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями	25
	Література	26

Вступ

Методичні рекомендації з нормативного навчального курсу «Методика організації науково-пошукової роботи школярів» входять до серії навчально-методичних видань, запланованих кафедрою історії та методики навчання з метою поліпшення педагогічної підготовки фахівців спеціальності 014 Середня освіта (Історія).

Публікація підготовлених методичних матеріалів дає можливість студентам глибше розібратись у сутності завдань, які виносяться на самостійне опрацювання зазначеного навчального предмету.

У особливих обставинах, які утворились в умовах пандемії, коли домінуючим стає дистанційне навчання, питома вага самостійної роботи студентів зростає. Тому перед ними часто постає виклик щодо самостійного прийняття рішень, здійснення вибору навчальних дій тощо. У цій ситуації на допомогу мають прийти методичні рекомендації щодо роз'яснення способів виконання тих чи інших навчальних завдань, перевірки набутих компетентностей тощо.

Пропоновані методичні матеріали покликані допомогти студентам у декількох напрямках. Зокрема, вони знайомлять з різновидами завдань практичної самостійної навчальної роботи з якими доводиться стикатись студентам задля розуміння їх особливостей і вибору кращих способів виконання. Передбачають акцентування уваги на провідних змістових положеннях теоретичного матеріалу, котрий є основою для виконання практичних завдань. Визначають очікувані результати навчання, тобто що після проведення практичного заняття має знати, розуміти, уміти студент, щоб створити орієнтири щодо самоконтролю та об'єктивної самооцінки виконаних самостійно практичних завдань. Мотивують на необхідність виконання практичних завдань, як умови формування педагогічних компетентностей. Усі методичні матеріали подані відповідно тем практичних занять.

1. Умови забезпечення самостійності у виконанні студентами практичних завдань з методики організації науково-пошукової роботи школярів. Академічна доброчесність

У ході вивчення навчальних дисциплін, зокрема й «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» студентам доводиться самостійно виконувати значну кількість навчальних завдань. Вагомість самостійної роботи студентів в освітньому процесі вищого загальноосвітнього закладу визначена нормативними документами, зокрема законом України «Про вищу освіту», яким вона віднесена до основних форм організації освітнього процесу вишу [1].

Для кожної навчальної дисципліни навчальним планом підготовки фахівця певного освітнього ступеня відводиться визначена кількість годин на контактну (аудиторну) і самостійну роботу. Зокрема на вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методика організації науково-пошукової роботи школярів» за планом підготовки фахівця освітнього ступеня бакалавр спеціальності 014 Середня освіта (Історія) передбачений такий розподіл годин за провідними формами організації освітнього процесу (таблиця 1)

Таблиця 1

Загальна кількість кредитів	Загальна кількість годин	Аудиторна робота (год/%)	Самостійна робота (год/%)
4	120	68 год. / 56,6%	52 год / 43,4%

Самостійній роботі студентів притаманна така важлива особливість як самостійність. Під самостійністю розуміють здатність людини виконувати певні дії чи цілий комплекс дій без безпосередньої допомоги зі сторони іншої людини чи технічних засобів, які її замінюють, керуючися лише власним досвідом. Самостійність студента в здобутті знань є доволі непростим утворенням і складається з таких обов'язкових компонентів: мотиваційного, організаційного, процесуального, енергетичного, оцінного.

У ракурсі реформування усіх ланок освіти України особлива увага приділяється такому моральному вияву самостійності як академічна доброчесність.

У статті 42 закону України «Про освіту» наголошується, що «академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [2].

Академічна доброчесність студентів передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушення наведених умов академічної доброчесності породжує:

академічний плагіат – оприлюднення наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства;

фабрикацію – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікацію – свідому зміну чи модифікацію вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

стискування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування [2].

Оскільки самостійна навчальна робота здійснюється у середовищі, де відсутній контроль викладача, а доступ до літературних джерел та Інтернету є вільним та достатньо простим для копіювання, студент часто вибирає найлегший спосіб недоброчесного використання чужої інтелектуальної праці. І навіть передбачена законом академічна відповідальність аж до відрахування із ЗВО [2] не зупиняє студентів у проявах академічної недоброчесності.

Для забезпечення самостійності навчальної роботи студентам пропонуються реконструктивні та творчі практичні завдання.

Завдання реконструктивного (конструктивного, частково-пошукового) характеру спонукають студентів до свідомої діяльності. Завдання такого типу пізнавальної діяльності вимагають реконструювати наявні репродуктивні знання, здійснювати різноманітні їх перетворення та модифікації, мислительної обробки матеріалу: виділення головного, планування, створення таблиць, схем, моделей, порівняння певних положень, узагальнення, систематизації матеріалу, конкретизації, класифікації, доведень тощо. Виконання реконструктивних завдань покликане викликати нових зусиль думки, бути хоч і невеликим, але кроком вперед у розумовому розвитку, самостійному пошуці шляхів і способів розв'язання навчальних задач. Студенти можуть шукати відповідь, користуючися письмовими інструкціями, текстами лекцій, підручників, навчальних посібників тощо.

Творчі (дослідницькі) практичні завдання носять проблемний характер. Такі роботи насправді є невеликими студентськими дослідженнями, у результаті яких вони здобувають нові знання або дізнаються про нові способи навчальних дій. Робота починається з аналізу поставленої проблеми, плану дій гіпотези та вибору варіантів розв'язання.

Реконструктивні та творчі завдання, котрі часто перетинаються і взаємодоповнюють одне одного здатні розвивати самостійність і забезпечувати подолання академічної недоброчесності, особливо плагіату.

Виконання практичних завдань реконструктивного та творчого характеру відбувається на основі опрацювання різноманітних джерел та засобів. Зокрема роботи з бібліографічними каталогами; навчальними посібниками, підручниками, збірниками вправ, монографіями, творами видатних мислителів тощо; додатковою літературою; методичними порадами; періодичними виданнями, Інтернет-ресурсами тощо.

За змістом і формою практичні завдання можуть бути таких видів: аналіз історичних документів, артефактів; статистичних даних, періодичних публікацій тощо; звіт про спостереження за професійним середовищем, освітнім, виховним процесами; розробка та проведення екскурсій, експедицій, походів; підготовка та реалізація різних видів проектів; написання рефератів, доповідей, звітів, есе, тез, статей; підготовка ІНДЗ; конспектування, складання планів, анотацій; кодування інформації з допомогою схем, таблиць, графіків, діаграм тощо; підготовка виступів і повідомлень на практичні заняття, участі в дискусіях; підготовка макетів, постерів, портфоліо, лепбуків тощо; підготовка бібліографічних списків, глосаріїв, пояснювальних текстів, веб-квестів; розробка медіапрезентацій; створення відеопродукції (фільмів, презентацій); аналіз теле та відеопродукції тощо [6].

Зміст практичних завдань з методики організації науково-пошукової роботи школярів визначається навчальною програмою дисципліни, методичними рекомендаціями та вказівками викладача.

2. Практичні завдання до теми 1 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Навчально-дослідницька робота школярів у процесі навчання історії

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять дослідження, пошук, розвідка, навчально-дослідницька робота, науково-дослідна робота.

Розуміти: роль навчально-дослідницької та науково-дослідної роботи у навчанні історії в загальноосвітньому закладі.

Уміти: аналізувати й оцінювати можливості навчальної та наукової дослідницької роботи школярів в умовах закладу загальної середньої освіти для вивчення історії.

Практичні завдання

1. Написати міні-есе на тему «Які насправді можливості позаурочної роботи для здійснення школярем навчального дослідження з історії?»

2. Під час практики провести дослідження на тему «Роль учителя історії в організації навчально-дослідницької та науково-дослідної роботи в умовах загальноосвітнього закладу».

Методичні коментарі

До завдання 1.

Есе (есеї) – стислий науково-популярний нарис, якому притаманний виклад самостійних поглядів, що торкаються поставленої проблеми. Для нього притаманні: невеликий обсяг; довільна композиція; висловлення особливих думок, ставлень, вражень щодо запропонованого питання; необов'язково багатовекторне і повне трактування теми [7].

У ході написання есе необхідно дотримуватись таких правил:

Твір повинен носити індивідуальний характер і відображати авторське бачення проблеми. Обов'язкові структурні компоненти навчального есе: вступ, що дає уявлення про загальне судження студента про заявлену тему (вислови, позицію тощо) – 1-2 речення; зміст основної частини есе, відображає розвиток аргументації і аналізу; заключна частина – 2-3 речення. Обсяг від 1–1,5 сторінки (міні-есе) до 3-4 сторінок. Оцінюється есе за ступенем самостійності, висвітлення індивідуальної авторської позиції, оригінальності, креативності, логічності, аргументованості суджень тощо.

До завдання 2.

Алгоритм тематичного дослідження передбачає такі обов'язкові кроки. Аналіз літературних джерел, що стосуються запропонованої теми розвідки. На основі проведеної роботи, складання плану основних позицій, які в

достатньому обсязі здатні охарактеризувати підняту проблему. Визначення об'єкту (чи суб'єкту дослідження). Розробка програми дослідження теми, де визначаються провідні методи її вивчення та їхнє цільове спрямування (н-д, спостереження, анкетування, стандартизоване інтерв'ю, бесіда, вивчення шкільної документації). Передбачення форми звітності результатів дослідження. Проведення пошукової роботи, аналіз зібраних матеріалів і оформлення звіту. Обсяг – до 3-х сторінок друкованого тексту.

3. Практичні завдання до теми 2 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Організація генеалогічного дослідження школярами

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять генеалогія, генеалогічне дослідження, первинна інформація про сім'ю, генеалогічне досьє, генеалогічна картка, генеалогічна таблиця, генеалогічне дерево, історія сім'ї.

Розуміти: роль генеалогічного дослідження школярами у навчанні історії в загальноосвітньому закладі.

Уміти: організувати генеалогічне дослідження школярами в умовах закладу загальної середньої освіти для вивчення історії.

Практичні завдання

1. Скласти перелік питань для опитування в родовідному дослідженні. Провести його і зафіксувати.

2. Скласти генеалогічну картку на родича 3-4 покоління

Вихідні дані	Фактичні дані
Номер в генеалогічній таблиці	
Прізвище, ім'я, по-батькові	
Дата народження (смерті)	
Місце народження (смерті)	
Сімейний стан (одруження, розлучення)	
Діти	
Соціальний стан, професія, основне заняття	
Джерела інформації про особу	

3. Скласти генеалогічну таблицю за горизонтальною формою

1. дослідник 1 а, 1б, 1 в (брати, сестри)	2. Батько 2а, 2б (брати, сестри)	4. Дід по батькові 4а, 4б (брати, сестри)	8 і т.д.	16
				17
			9	18
		5. Баба по батькові 5а, 5б (брати, сестри)	10	20
				21
			11	22
	3 Мати 3 а, 3 б (брати, сестри)	6. Дід по матері ба, 6б (брати, сестри)	12	24
				25
			13	26
		7. Баба по матері 7а, 7б (брати, сестри)	14	28
				29
			15	30
			31	

4. На основі власного досвіду та генеалогічних знань складіть методичні рекомендації для школярів щодо проведення родовідних досліджень, вказавши алгоритм цієї роботи.

Методичні коментарі

До завдання 1.

Опитування може стосуватись різних сторін життєдіяльності рідних людей: біографічних, соціальних, професійних, трудових, релігійних, побутових, освітніх, психологічних, світоглядних, культурних, спортивних, дозвіллевих, традицій, нагород, уподобань, родинних легенд, оповідей тощо. Важливою є і додаткова інформація про респондента: опис зовнішніх та фізичних даних, майнового стану, вчинків, рис характеру та моральних якостей, звичок, особливості мовлення тощо. Обсяг не більше 1-єї сторінки.

До завдання 2.

Генеалогічна картка, котра заповнюється на родича, є однією із серії карток, на основі сукупності яких згодом заповнюється генеалогічна таблиця, тому дані картки мають співпадати з даними таблиці. Не забувайте зазначати назви таблиць, як і інших виконаних завдань.

До завдання 3.

Генеалогічна таблиця заповнюється після збору даних на генеалогічні картки. Постарайтесь заповнити її якомога повніше. Таблиця обов'язково має бути горизонтальною за формою побудови. Вона фактично графічно передає зміст схематичного зображення у вигляді генеалогічного дерева. Тільки робить це більш об'ємно.

До завдання 4.

Обсяг методичних рекомендацій для школярів і алгоритм генеалогічного дослідження, що входить до їхнього змісту не повинен перевершувати двох сторінок. обов'язково вказується для учнів якого класу призначені рекомендації. Алгоритм описується покроково маркерованим списком. Враховується оригінальність методичних порад, дійсно «родзинки» на основі власного досвіду.

4. Практичні завдання до теми 3 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Основи організації музейної справи в загальноосвітніх закладах

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять музей, профіль музею, шкільний музей, музейна справа, концепція музею, музейний фонд, музейний облік, музейна експозиція, музейний предмет, музейна педагогіка, музейна комунікація, музейна потреба.

Розуміти: роль шкільного музею у вивченні історії.

Уміти: організувати музей та його діяльність в умовах закладу загальної середньої освіти.

Практичні завдання

1. Розробіть програму вивчення досвіду роботи шкільного музею історичного профілю, починаючи з етапів його створення. Під час практики за цією програмою опишіть досвід роботи шкільного музею.

2. Придумайте декілька інноваційних ідей (прийомів) активізації музейної комунікації.

Методичні коментарі

До завдання 1.

Для підготовки цього завдання скористайтесь методичними порадами до теми 1 (завд. 2). Кожен етап створення та напрями діяльності музею зафіксуйте через маркеровані списки. Загальний обсяг звіту – не більше 3-х сторінок.

До завдання 2.

Роботу оформіть лаконічно, за такою схемою: заголовок назви прийому (образний), мета його використання та короткий опис змісту. Обсяг підготовленого завдання – не більше однієї сторінки.

5. Практичні завдання до теми 4 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Налагодження роботи гуртків та товариств історичного спрямування в загальноосвітньому закладі

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять виховна робота у позанавчальний час, позакласна робота, позашкільна робота, принципи позакласної роботи, принцип добровільності, гурток загальноосвітнього закладу, різновиди гуртків, керівник гуртка, навчальна програма гуртка, календарно-тематичне планування роботи гуртка, заняття гуртка.

Розуміти: роль гуртків та товариств історичного спрямування загальноосвітнього закладу у вивченні історії.

Уміти: організовувати роботу гуртків та товариств історичного спрямування в загальноосвітньому закладі.

Практичні завдання

1. Розробіть фрагмент (на 5 тем) навчальної програми гуртка «Юні екскурсоводи» (історико-краєзнавчого спрямування) основного рівня за всіма структурними компонентами.

2. Складіть план-конспект одного гурткового заняття відповідно розробленої Вами програми.

Методичні коментарі

До завдання 1.

У структурі навчальної програми передбачте такі компоненти: пояснювальна записка, де вказується рівень програми, мета, основні завдання гурткової роботи, очікувані результати навчання, на скільки років розрахована програма, тривалість роботи в годинах, особливості проведення занять, основні форми, методи, засоби, прийоми; зміст програми, де передбачте поділ на тематичні розділи, теми занять, примірну кількість годин

для вивчення кожної теми, короткий зміст теми, орієнтовні практичні завдання до теми; список літературних джерел. Обсяг – не більше 3-х сторінок.

До завдання 2.

Примірна структура плану-конспекту заняття гуртка: тема, мета, основні завдання, очікувані результати, форма, методи, засоби проведення, короткий зміст заняття. Обсяг – не більше 2-х сторінок.

6. Практичні завдання до теми 5 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Методичні основи організації навчальних екскурсій з історії

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять екскурсія, класифікація екскурсій, історична екскурсія, різновиди історичної екскурсії, навчальна історична екскурсія, підготовчий етап навчальної історичної екскурсії, цільовий компонент екскурсії, оцінна картка об'єкта, маршрут екскурсії, «портфель екскурсовода», технологічна карта екскурсії, інструктаж учителя, показ історичного об'єкта, розповідь екскурсовода, методичні прийоми, післяекскурсійна робота.

Розуміти: роль екскурсій на історичну тематику у навчанні історії в загальноосвітньому закладі.

Уміти: організовувати та проводити навчальні екскурсії з історії.

Практичні завдання

1. Перерахуйте усі можливі варіанти пошукової роботи учнів у ході підготовки і проведення навчальної історичної екскурсії.

2. Складіть технологічну карту навчальної історичної екскурсії для учнів 8 класу на тему: «Пам'ять про вас не вмере, не загине» на козацький цвинтар м. Кременець.

Методичні коментарі

До завдання 1.

На основі аналізу літературних джерел власного досвіду обдумайте усі можливі способи залучення школярів до дослідницької роботи у ході підготовки і проведення екскурсії з історичної тематики. Результати роботи подайте через маркерований список. Обсяг – не більше однієї сторінки.

До завдання 2.

У технологічній карті обов'язково вказуються: тема, мета і завдання екскурсії, її маршрут, об'єкти показу, підтеми та основні питання відповідно завдань, поставлених перед екскурсією, методичні прийоми показу і розповіді та послідовність їх застосування, хронометраж екскурсії. Технологічну карту можна оформити у вигляді таблиці. Обсяг – 2-3 сторінки.

7. Практичні завдання до теми 6 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Методика проведення історико-краєзнавчих експедицій

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять експедиція, історико-краєзнавча експедиція, Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді [5], Всеукраїнські краєзнавчі експедиції, підготовчий етап експедиції, лінійний, кільцевий, радіальний маршрути, ступені та категорії складності походу, маршрутний лист, польове дослідження, камеральне дослідження, звіт про проведену експедицію.

Розуміти: роль історико-краєзнавчих експедицій у навчанні історії в загальноосвітньому закладі.

Уміти: організовувати та проводити історико-краєзнавчі експедиції з школярами закладу загальної середньої освіти.

Практичні завдання

1. Поміркуйте і запишіть, з якими перешкодами може стикнутись учитель історії у підготовці і проведенні краєзнавчої експедиції.

2. Спроектуйте підготовку експедиції «Місцями козацької слави і звитяги Кременеччини».

Методичні коментарі

До завдання 1.

Скористайтесь методичними порадами до завдання 1 практичного заняття 5.

До завдання 2.

У програмі підготовки експедиції передбачте такі позиції: тема та мета, характер маршруту, короткий опис району експедиції, складений маршрут, листи-запити на адресу органів місцевої влади, визначення основних методів дослідження; перелік доручень учасників експедиції, план інструктажу про безпеку і охорону здоров'я учасників експедиції. Обсяг – не більше 3-х стор.

8. Практичні завдання до теми 7 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Методика використання проектної діяльності школярів в історико-краєзнавчому пошуку

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять проект, метод проектів, проектна діяльність, навчальна проектна діяльність, життєвий цикл проекту, структура проекту, цільовий блок, процедурний блок, продукт проекту, презентація проекту, класифікація проектів, етапи проекту, учитель-порадник, учитель-консультант.

Розуміти: роль проектної діяльності школярів у навчанні історії в загальноосвітньому закладі.

Уміти: організувати проектну діяльність школярів з історико-краєзнавчої тематики.

Практичні завдання

1. Співвіднесіть типи проектів за метою та домінуючим характером діяльності з етапами організації й здійснення навчального проекту.

2. Розробіть соціальний проект пам'яткоохоронного напрямку на тему: «Ми будемо вас пам'ятати та шанувати (облаштування козацького цвинтару м. Кременець)». Оформіть проект за зразком таблиць

Методичний паспорт соціального проекту (назва)

№ з/п	Основні положення	Короткий зміст
1	Проблема, її актуальність	
2	Мета проекту	
3	Завдання проекту	
4	Очікувані результати (продукт проекту)	
5	Життєвий цикл проекту	
6	Учасники проекту	
7	Форма презентації проекту	

Заходи реалізації соціального проекту (назва)

№ з/п	Заходи з реалізації проекту	Терміни виконання	Людські ресурси	Матеріальні ресурси	Фінансові ресурси, кошторис
1	2	3	4	5	6

Методичні коментарі

До завдання 1.

Виконане завдання оформіть у вигляді таблиці. В одній групі граф передбачте такі види проектів: прикладні, інформаційні, дослідницькі, мистецькі, рольові, соціальні, а в іншій групі назви етапів: проблематизації, вибору типу проекту, цілеутворення, організаційно-виконавський, презентації та захисту. На перетині відобразіть особливу важливість певних етапів для кожного типу проекту. Порожні графи заповнюйте небагатослівно.

До завдання 2.

Зміст обох таблиць взаємоз'язаний. Заповнюючи другу із таблиць вкажіть такий зміст: графа 2 – те, що потрібно зробити; графа 3 – у якому місяці буде здійснено захід; графа 4 – хто відповідає за захід та бере у ньому участь; графа 5 – що необхідно для здійснення заходу; графа 6 – необхідна кількість коштів для здійснення заходу та хто їх забезпечує.

9. Практичні завдання до теми 8 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Методика організації ігрової діяльності у формуванні історичних компетентностей школярів

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять гра, ігрова діяльність, сутність ігрової діяльності, класифікація ігор, принципи організації ігрової діяльності, настільні ігри, малюнково-графічні ігри, вікторини, інтелектуальні змагально-командні ігри, імітаційні ігри, рольові ігри, ретроспективні ігри.

Розуміти: роль ігрової діяльності у навчанні історії в загальноосвітньому закладі.

Уміти: організовувати і проводити інтелектуальні ігри в умовах закладу загальної середньої освіти для вивчення історії.

Практичні завдання

1. Підготуйте конспект сценарію інтелектуальної гри «Що? Де? Коли?» для учнів 5-го класу за обраною Вами темою.

2. Проведіть фрагмент гри в групі під час заняття методики організації науково-пошукової роботи школярів.

Методичні коментарі

До завдання 1.

Гра «Що? Де? Коли?» належить до інтелектуальних змагально-командних ігор і вирізняється високим рівнем пізнавальних завдань, конкурентністю, значною попередньою підготовкою учасників. У конспекті відображаються усі особливості цієї гри: вказується тема (проблема), дидактична, розвивальна, виховна мета проведення, перелік завдань, технологія проведення. Обсяг – не більше 2-х сторінок.

До завдання 2.

Фрагмент гри проводиться під час практичного заняття у вигляді мікрОВикладання, тобто цілеспрямованого відпрацювання у майбутніх учителів методичних умінь і навичок. За своєю формою мікрОВикладання є імітаційною (діловою) грою, де один студент грає роль «учителя», а інші «учнів» та «експертів».

10. Практичні завдання до теми 9 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Методика організації ігрової діяльності у формуванні історичних компетентностей школярів

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять квести, класифікація квестів, веб-квести, теренові ігри.

Розуміти: роль ігрової діяльності у навчанні історії в загальноосвітньому закладі.

Уміти: організовувати і проводити квести в умовах закладу загальної середньої освіти для вивчення історії.

Практичні завдання

1. Розробіть квест-урок для 5-го класу на тему: «Запорозька Січ». Визначіть його види, мету і завдання проведення.
2. Проведіть фрагмент квесту в групі під час заняття методики організації науково-пошукової роботи школярів.

Методичні коментарі

До завдання 1.

Квест є грою, котра передбачає покрокове виконання заздалегідь підготовлених завдань-перешкод та рух до мети через певні локації. Для завдань можуть бути використані: творчі запитання, ребуси, анаграми, фотографії, головоломки тощо. Навчальні квести мають носити командний характер, є переважно дослідницькими, інформаційними, творчими. У сценарії відображається тема, мета, локації, завдання квесту. Обсяг – не більше 2-х сторінок.

До завдання 2.

Скористайтесь методичними порадами до завдання 2 практичного заняття 8.

11. Практичні завдання до теми 10 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Організаційно-методичний супровід підготовки учнів до олімпіад та турнірів з історії

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять учнівська олімпіада, Всеукраїнська олімпіада, історичний турнір, етапи, рівні, раунди, завдання олімпіади, бінарні, контроверсійні питання, переможці.

Розуміти: роль олімпіад та турнірів у навчанні історії в загальноосвітньому закладі.

Уміти: керувати підготовкою школярів до участі в історичних турнірах в умовах закладу загальної середньої освіти.

Практичні завдання

1. Підготуйте для проведення історичного турніру питання бінарного виду.
2. У ролі Доповідача напишіть доповідь з цього питання, дотримуючись вимог до її змісту та регламенту.

Методичні коментарі

До завдання 1.

Складіть список з восьми (по 2 на кожен клас) бінарних питань для 8, 9, 10, 11 класів з посиланням на тему та назву навчальної дисципліни.

До завдання 2.

Довільно вибирається одне із підготовлених питань. У доповіді має акцентуватись актуальність теми, наукових підходів в історичній науці з даної проблеми, її суть, наявність різних точок зору, логічно викладається та відстоюється аргументація командної точки зору щодо запропонованої проблеми. Обсяг – не більше 2-х сторінок.

12. Практичні завдання до теми 11 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Основні напрями наукової роботи школярів з історії

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять дослідницька діяльність учнів, дослідницька компетентність учнів, дослідницьке навчальне завдання, конкурс, особливі характеристики конкурсу, різновиди конкурсів: шкільні, районні, обласні, всеукраїнські, міжнародні, організатори державного рівня, недержавні структури, мала академія наук [3], Всеукраїнський конкурс-захист науково-дослідницьких робіт, керівник наукової роботи.

Розуміти: роль науково-дослідної роботи у навчанні історії в загальноосвітньому закладі.

Уміти: аналізувати документи, що стосуються умов проведення учнівських конкурсів й акцентувати увагу школярів на їх основних положеннях та вимогах.

Практичні завдання

1. Ознайомтесь з нормативним документом «Основні вимоги до учнівських робіт 2019» [4].

2. Конкретизуйте для старшокласників положення III розділу «Основних вимог...» на прикладі обраної Вами теми.

Методичні коментарі

До завдання 1.

Складіть план документу, відобразивши його основні позиції. Обсяг – не більше однієї сторінки.

До завдання 2.

Оформіть у вигляді методичних вказівок з конкретними прикладами. Першим реченням обумовте важливість цього документу. Орієнтуйтеся на сприймання і розуміння старшокласників. Обсяг – не більше 3-х сторінок.

13. Практичні завдання до теми 12 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Актуальність досліджень школярів в галузі історичної науки

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять учнівське наукове дослідження, Основні етапи дослідження, підготовчий етап, виконавчий етап, завершальний етап, конкурсний відбір, захист роботи, актуальність проблеми, тема дослідження.

Розуміти: необхідність актуальності наукових досліджень з історії, здійснюваних школярами.

Уміти: формулювати тему наукового дослідження історичного спрямування, обґрунтовувати її проблематичність та актуальність.

Практичні завдання

1. Зформулюйте тему науково-дослідницької роботи для школяра старших класів.

2. Обґрунтуйте її проблематичність та актуальність.

Методичні коментарі

До завдання 1.

При формулюванні теми науково-дослідницької роботи необхідно врахувати такі вимоги: вона повинна бути лаконічною, неширокою, конкретною, складатись не більше як із 7—9 слів, визначати хронологічні та територіальні межі розкриття проблеми. У назві мають бути представлені як об'єкт дослідження, так і його предмет. Обрана тема не має повторюватися у конкурсних дослідженнях учнів Малої академії.

До завдання 2.

Визначення актуальності та проблематичності теми передбачає характеристику її важливості, неординарності; історіографічної актуальності; недостатню вивченість; суспільну актуальність; сучасне значення. Обсяг— не більше 2-х сторінок.

14. Практичні завдання до теми 13 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Підготовчий етап написання учнівської науково-дослідницької роботи

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять бібліографія, первинний бібліографічний список, первинне опрацювання джерел, реферування текстів, методи дослідження, структура змісту роботи, орієнтовний план дослідження.

Розуміти: роль підготовчого етапу в написанні учнівської науково-дослідницької роботи з історії.

Уміти: планувати зміст учнівської науково-дослідницької роботи з історії та підбирати продуктивні методи наукового дослідження.

Практичні завдання

1. Складіть орієнтовний план науково-дослідницької роботи для школяра старших класів (за попередньо зформульованою темою).

2. Опишіть необхідні для цієї роботи методи наукового пошуку та інтерпретування.

Методичні коментарі

До завдання 1.

План має бути складним з 2-3 розділів і параграфів, які деталізують їхній зміст. Повинні мати такі складові, як: вступ, висновки, список використаних джерел, додатки. Обсяг – не більше однієї сторінки.

До завдання 2.

Методи подайте маркерованим списком. Біля кожного методу вкажіть його сутність і мету використання в даному конкретному дослідженні. Обсяг – не більше 2-х сторінок.

15. Практичні завдання до теми 14 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Виконавчий етап конкурсного наукового дослідження школярів

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять вступ науково-дослідницької роботи, об'єкт, предмет, мета, гіпотеза, завдання, наукова новизна дослідження, історіографічний огляд, емпіричне дослідження.

Розуміти: роль виконавчого етапу в написанні учнівської науково-дослідницької роботи з історії.

Уміти: формулювати об'єкт, предмет, мету, завдання, наукову новизну науково-дослідницької роботи з історії.

Практичні завдання

1. Визначте об'єкт, предмет, мету, завдання, наукову новизну науково-дослідницької роботи для школяра старших класів (за попередньо зформульованою темою).

Методичні коментарі

До завдання 1.

Усі атрибути наукового апарату повинні корелюватися з темою дослідження. У повній мірі, тільки не абсолютному цитуванні тема має відобразитись в об'єкті та предметі роботи. Мета коротко концентрує роботу та її результат. У завданнях відображається зміст розділів та параграфів дослідження. Обсяг – не більше 2-х сторінок.

16. Практичні завдання до теми 15 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Завершальний етап написання конкурсної науково-дослідницької роботи

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять систематизація матеріалу, висновки науково-дослідницької роботи, список використаних джерел, бібліографічні стандарти, додатки конкурсної роботи.

Розуміти: роль завершального етапу в написанні учнівської науково-дослідницької роботи з історії.

Уміти: писати висновки науково-дослідницької роботи з історії підбирати додатків до конкурсної роботи.

Практичні завдання

1. Напишіть тези висновків науково-дослідницької роботи для школяра старших класів (за попередньо зформульованою темою).

2. Складіть список можливих додатків до цієї науково-дослідницької роботи.

Методичні коментарі

До завдання 1.

Висновки мають тісно корелюватись з метою і завданнями поставленими перед конкурсною роботою. Виклад здійснити коротко, у вигляді тез. Обсяг – не більше однієї сторінки.

До завдання 2.

Додатки подайте маркерованим списком. Біля кожного вкажіть зміст і мету використання в даному дослідженні. Обсяг – не більше 2-х сторінок.

17. Практичні завдання до теми 16 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Процедура захисту наукової конкурсної роботи

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять конкурсний відбір, допуск до захисту, структура доповіді, вимоги до презентації, компетентність відповідей, критерії оцінки.

Розуміти: роль захисту учнівської науково-дослідницької роботи з історії у завершенні процесу дослідження.

Уміти: готувати доповідь для захисту науково-дослідницької роботи з історії.

Практичні завдання

1. Скласти тези доповіді для захисту науково-дослідницької роботи школярем старших класів (за попередньо зформульованою темою).

Методичні коментарі

До завдання 1.

У доповіді відобразити актуальність досліджуваної проблеми, предмет, мету, наукову новизну науково-дослідницької роботи. А також коротко продемонструвати результати виконуваних завдань дослідження. Матеріали оформити коротко у вигляді тез. Обсяг – не більше 2-х сторінок.

18. Практичні завдання до теми 17 «Методики організації науково-пошукової роботи школярів» з методичними коментарями

Тема практичного заняття: Апробація результатів науково-дослідницьких робіт

Очікувані результати навчання. Після вивчення цієї теми студент має

Знати: основні ознаки понять апробація, науково-практична конференція, науковий форум, онлайн-ресурси, виставки.

Розуміти: роль апробації результатів науково-дослідницьких робіт в їх популяризації.

Уміти: організовувати і проводити науково-практичну конференцію з історії в умовах закладу загальної середньої освіти.

Практичні завдання

1. Оберіть тему науково-практичної конференції з історії для школярів загальноосвітнього закладу.

2. Складіть програму проведення цієї конференції.

Методичні коментарі

До завдання 1.

Тема може бути обрана як у рамках матеріалу, котрий вивчається на уроках історії, так і поза ним. Необхідно вивчити пізнавальні інтереси школярів з краєзнавчої проблематики, персоналій, історичних ювілейних дат тощо і запропонувати учням для детального вивчення.

До завдання 2.

Програма передбачає такі структурні компоненти: тема конференції, порядок проведення, регламент, назви секцій, прізвища та ініціали головуючих і секретарів, теми доповідей, прізвища та ініціали доповідачів. Обсяг– не більше 2-х сторінок.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Закон України «Про освіту» Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

3. Мала академія наук України Режим доступу:
http://man.gov.ua/ua/about_the_academy/jasu

4. Основні вимоги до учнівських робіт 2019 Режим доступу:
http://man.gov.ua/ua/activities/competition_protection/next-ear/basic_requirements_for_student_work_2019

5. Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді Режим доступу:
<http://ukrjuntur.org.ua/>

6. Грицюк Л. К. Організація самостійної роботи студентів у навчальному процесі вищого навчального закладу / Л.К. Грицюк, М.В. Сірук. // Науковий вісник ВНУ ім. Л. Українки. Сер. “Педагогічні науки”. – 2011. – № 17. – С. 9–15

7. Курилів В. І. Методика викладання історії: Навч. посібник.— Х.; Торонто: ТОВ Вид-во «Ранок», 2008. — 256 с.

8. *Терно С.* Освітня практика критичного мислення // Постметодика. – 2013. – № 6. – Режим доступу: file:///C:/Temp/Postmetodyka_2013_6_4.pdf

9. *Мороз П.* Дослідницька діяльність учнів в процесі навчання історії України: методичний посібник / Мороз П. В. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 128 с.